

LITERATURA.

Naše právo a stát. Sborník k šedesátému výročí založení spolku československých právníků »Všehrd«. — Praha 1928. Nákl. spolku, str. 262, in 8. — Ž povinnosti referentské referují o vlastní práci. Mluví-li o vlastní práci, tedy myslím na pojednání shrnutá v tomto sborníku, jichž autoři jsou skoro vesměs přispívatelé tohoto časopisu. Nemělo by snad býti proto o sborníku tuto referováno, ale je to nutno jednak pro úplnost a jednak i proto, že nešlo o čin tak nahodilý a bezvýznamný. Oslavuje-li se výročí fysických osob různými poctami, proč by se tak nemohlo státi při osobách právnických. A tu je jisto a s radostí sluší zaznamenati, že třebaš také ve Všehrdu peníze jsou velmi cenná věc (ba tady dokonce cennější, než v jiných korporacích!), přece se našlo pochopení ve vedoucích kruzích i veškerém členstvu na předešlé valné hromadě. Tak vznikl tento sborník, který svým obsahem se směle může řaditi k jiným pamětním spisům. Třebas titulem vymezený obsah nebylo možno pilně dodržet, přece není tu výjimek, jež by nás nějak mrzely. Ovšem — a k tomu trochu autokritiky — napříště by se doporučovalo spíše udělat něco přísně programového. To však předpokládá autoři přesně dodržující společný program i formu, tedy velmi ukázněně. Celkem je možno však říci, že všichni autoři pojednání tohoto sborníku Všehrdského se snažili přinésti to nejlepší. Je už to dobrým svědectvím, jak rádo se vzpomíná na práci ve Všehrdu a mělo by se tohoto základu tak vskutku se stanoviska jiných spolků záviděníhodného, co nejvíce využít a jej co nejvíce utužit. To je také úkol mladých ve Všehrdu.

Ne neposlední zdar sborníku, jemuž se dostalo z významných míst pochvaly a jež také byl odevzdán p. presidentu republiky, náleží i myšlénce oddělití vzpomínkovou část do zvláštního almanachu »Šedesát let« 1868—1928. Jsou to zejména svižně psané kapitoly Kolářikovy, jež jí spolu s ostatními jako rámcem dodávají příjemného spádu. Škoda, že se neuskutečnil projekt sbírky anekdot a vtipů právnických a pak sbírky karikatur předních bývalých členů Všehrdu.

Ale je nutno být spokojenu s výsledkem, zvláště je-li tak dobrý, jako tento. Almanach tím nijak neutrpěl a prvotní program sborníku, třebaš kuse, byl realizován v prvním dvojčísle tohoto ročníku našeho časopisu jako Deset let práva československého. Tento redaktorův referát dostačíž. Ča.

K desátému výročí Československé republiky. Listopadové dvojčíslo (XVIII.—XIX.) »Právnicka« podobně jako naše říjnové dvojčíslo věnováno je státnímu jubileu. Na rozdíl však od »Všehrdu«, snažícimu se ve stručných resumés postihnouti právní stavbu 10 let československých, redakce »Právnicka« uspořádala soubor vzpomínek odborníků, kteří s kritického hlediska hodnotí formou odborných memoárů československý právní řád. Po velmi pěkném úvodě prof. Hory, následuje vzpomínka prof. Hoetzla ke vzniku ústavní listiny, již prozrazuje řadu věcí dosud neznámých k historii naší Ú. L. Na to pod titulem »Unifikační práce« prof. Krčmář, Hermann—Otavský, Kallab a Hora podávají přehled práce i rozvrh dalších cílů. Z dalších článků je nutno vzpomenouti velmi zajímavé vzpomínky pres. Háchy o nejvyšším správním soudě, sekč. šéfa Joachima o samosprávě. Jestliže o těchto vzpomínkách lze říci jen samou chválu a zdůrazniti jejich význam v tom, co nám pro budoucnost zachovaly, ostatní autoři patrně nepochopili dostatečně programu redakce a tak vlastně není tu jednoty, třebaš že jednotlivě nelze těmto pojednáním nic vytýkati. Je vidět z toho, jak těžko je dělat sborníky a jak musí být program pevně a dobře uvážen. Přesto jubilejní číslo »Právnicka« bude jistě hledaným pramenem k historii práva prvních 10 let a jeho příspěvky zůstanou vždy nám svědectvím, jak pracovalo naše právníctvo svědomitě a poctivě. Ča.

JUDr. Jan Říha: Organizace politické správy v republice Československé. Nákladem Čs. kompasu (svazek XXVIII. Komentovaných

zákonů) v Praze 1928, 8°, stran 1039 + VIII., cena 140 Kč (neudána. — Nejistota, jak ustálí se konečně veřejná administrativa, převzatá po Rakousku, působila, že normy o politické správě nebyly dlouho souborně vydávány. Nestalo se tak ani po vyhlášení t. zv. zákona župního z r. 1920, poněvadž neupravená otázka počátku účinnosti tohoto zákona již tehdy dala tušiti, že k definitivnímu kroku v úpravě polit. správy dosud nedošlo. A tak teprve nedávny zákon o organizaci polit. správy (č. 125/127) obrátil pozornost k normám, týkajícím se tohoto oboru. Vzniklo tak vedle komentáře Joachima-Jabůrka-Holla a vedle studie Hoetzelyov, vydané »Všehrdem«, právě i dílo Říhovo, které, jak již počet stran dosvědčuje, jest obsahově nejrozsáhlejší. Nemůžeme na tomto místě uvésti veškeré zákony, nařízení a výnosy, v díle tom obsažené, neboť jich pouhý výčet vyžaduje v díle samém sedm stran obsahu, avšak můžeme alespoň konstatovati, že zahrnuto jest zde vše, co slouží k objasnění základů naší politické administrativy, počínaje ústavou s jazykovým zákonem a konče drobnými nařízeními, točícími se kol budování na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Chronologicky sahá Říhova sbírka až do počátku roku 1928, obsahujíc ještě zákon o samosprávných financích a nařízení o správním řízení (č. 8/1928). Netřeba připomínati, že již pouhé sebrání důležitých těchto předpisů, mnohde nedostupných nebo teprve ad hoc překládaných, by bylo záslužnou prací, jejíž význam ovšem ještě stoupá cennými odkazy na judikaturu a literaturu, jakož i vlastními poznámkami autorovými. Dílu nemůže býti na újmu ani okolnost, že úplné dobudování naší veřejné správy vyžadá si ještě celou řadu ohlášených vládních nařízení, z nichž mnohá mezitím alespoň pro Slovensko již vyšla. Dr. Jos. Kliment.

Samosprávné knihovny hlav. města Prahy, o jejímž I. svazku jsme již referovali, vyšly další dva svazky, obsahující informační studie JUDra Hugo Pilze: Pokus o nový statut hlav. města Prahy a JUDra Bedřicha Zafouka: Vliv nové zákonné úpravy na fin. hospodářství pražské obce. Tenorem obou prací jest upozorniti na zvláštní postavení hlavního města státu v rodině ostatních obcí a přispěti k tomu, aby dosavadní městský statut z r. 1850 byl nahrazen moderním, jakož i aby odchylné postavení Prahy bylo respektováno v zákonodárství finančním. —jkt.—

Dr. Jan Černý: Ochrana cti dle práva platného na Slovensku a Podkarpatské Rusi. 109 str., 4°; nákl. Právnícké jednoty na Slovensku v Bratislavě, 1927. Cena není udána. — Rada vrchního zemského soudu Dr. Jan Černý, přidělený Nejvyššímu soudu v Brně, napsal tuto pomůcku, jak praví v předmluvě, pro praktické právníky. Není tu systému ani vědecké literatury, nýbrž autor uveřejňuje text zákona (česky), přikládá poznámky a vysvětlivky. Možno se také dočísti, který výraz je urážkou a podle kterého ustanovení. Rozhodnutí N. S. jsou tu dobře uplatňována. Pro studium nebo poznání slovenského práva se knížka nehodí. Je určena pro české soudce na Slovensku působící a ježto srovnává ustanovení býv. uherského tr. zákona s noimami již za Republiky vydanými, vyhovuje úplně svému účelu. Brožurka je přehledná, také čeština je živější, než úřední řeč. jk.

Josef Pekař, Žižka a jeho doba. II. díl Jan Žižka, »Vesmír«, Praha 1928, 8°, str. 278. — V prvním díle své práce (o němž krátce referováno ve Všehrdu r. VIII. str. 281) vyličil Pekař ráz husitské doby a hlavně charakteru hnutí tábořského. Autor podal čtenáři jasné mínění o Táboru význačných reprezentantů duševního života doby husitské (nejen historiků!). Z těchto posudků plyne, že husitská inteligence, tedy i její dosti radikální část vedená Jakoubkem ze Stříbra, pohlížela na táborství v době jeho rozkvětu dosti nepřívětivě. V poučném resumé zdůrazňuje proti staršímu dějepisceví hlavně tato fakta: Radikální husitismus tábořský vyrostl pod vlivem lidového Valdenství německého. učení Husovo a Wycliffovo mělo proti tomu v Táboře vliv slabší. Přijímání pod obojí děkuje za svůj vznik německým Wycliffovcům Petru a hlavně Mikuláši z Dráždan měrou stejnou ne-li větší, jako M. Jakoubkovi

ze Stříbra (Husův podíl, jak známo, byl v této věci velmi nepatrný). Vznik Tábora (města i válečné organisace) dlužno přičísti chiliasmu vznícenému potulnými kazateli, kteří našli úrodnou půdu v duši obyvatelů Čech jižních, prosycené silně valdenstvím; vlivy sociálně hospodářské působily na vznik Tábora málo. Konečně dokazuje autor, že Tábor později lišil se téměř zásadně od vznikajícího. Palackým tak obdivovaný demokratism a jakýsi socialism tábořský trval jen krátce v době vzniku jako celkem podružný důsledek chiliastického opovrhování světem hmotným a všemi jeho společenskými institucemi. Tábor pozdější uznává pečlivě rozdíly stavovské a povinnosti robotného lidu, spíše zvětšuje než zmenšuje. Vůbec postavení selského lidu před bouří bylo díky osvobozujícím tendencím gotické doby velmi dobré, zvláště na statcích duchovních. Revoluce husitská vykonala určitý demokratický převrat pouze ve správě měst, ač zde pomohla řemeslníkům proti patriciům vlastně z důvodů náboženských.

V druhém díle obírá se autor Žižkou samým. Z kusých a skoupých zpráv o Žižkově mládí a době mužné dozovuje, že Žižkovo narození nutno klásti do doby 1350—1358; nejpravděpodobnějším je rok 1353. V další kapitole líčí z knih psanců rožmberské a jihlavské dosud málo dějepisci povšimnutých obraz Žižkových let zralého mužství. Byl tedy Žižka podle těchto zpráv v letech 1406—1409 členem tlup, které v žoldu a zájmu mocných pánů zabývaly se jakokousi typicky středověkou směsicí lupičství a rytířských pútek. Roku 1409 dostává Žižka amnestii od Václava IV. a vstupuje do jeho služeb. Další osudy slavného vůdce v době válek husitských hodlá vyličiti autor v třetím díle. Největší část druhého dílu zabírá rozbor názorů literátů XV. století o Žižkovi. Z rozboru vysvítá, že všichni současníci uznávali opravdovost Žižkova fanatismu a pokud ovšem byli husity, i jeho válečné zásluhy, že však zavrhovali jeho krutost jevící se ve vraždění jinak smýšlejících a v pálení chrámů a klášterů. Zajímavou jest, že hrdinský romantický názor o Žižkovi přináší jen Aeneas Sylvius, který mimo to přináší o nenáviděném ale přece jim tak obdivovaném muži nejcennější data o Žižkovi člověku. Tyto výpovědi současníků kontroluje Pekař v závěru názorem Žižkovým o vlastním působení, který se jeví v jeho listech. Žižka považuje sebe sama za zmocněnce božího, který má krev a ohněm vyhladiti všechny protivníky »zákona božího« (lecte »Tábora«).

Celkem je nespornou zásluhou Pekařovou, že dokázal středověký ráz zjevu Žižkova a táborství vůbec. Tim padají všechny politicky založené kombinace naší doby, které opírajíce se o romantický názor Palackého na husitství, viděly v revoluci tábořské hnutí nesoucí středověkému temnu moderní demokracii a náboženskou snášenlivost. Dále je Pekařova práce důležitou v tom směru, že náležitě osvětluje fakt, že hnutí husitské není ryze českým co do svého vzniku myšlenkového.

R. Wierer.

Conférence Internationale du Travail. — Onzième session. Rapport du Directeur. Genève 1928. Bureau International du Travail. 8°. Stran 283. Cena neuvedena. — Ředitel mezinárodního ústavu práce podává obvyklým způsobem a podle plánu zpráv předcházejících referát o činnosti Mezinárodní organisace práce za minulý rok (1. leden—31. prosinec 1927). První část věnována je všeobecné činnosti Mezinárodní organisace práce, druhá část obsahuje stručný výtah zpráv podávaných vládami jednotlivých států. — První část má dva oddíly. Prvý pojednává o obecné činnosti a dělí se na tři kapitoly: 1. Problémy organisace, 2. Mezinárodní organisace, 3. Styky; ve druhém posuzovány jsou získané výsledky. Po stručném nástihu hospodářských poměrů v roce 1927, ilustrovaném několika velkými přehledy, znázorňujícími, jak postupuje ratifikace doporučených návrhů Ústavu, pojednává zpráva postupně o ochraně dělníků, o sociálním pojištění, mzdě, možnostech umístění, o ochraně zvláštních kategorií dělného lidu, o životních podmínkách dělníků a jejich obecných právech. — Proti loňské upřevě je zpráva zmenšena o bibliografický přehled, poněvadž na podnět shro-

mázdění Společnosti národů bude B. I. T. vydávati periodickou Bibliografii děl jednajících o mezinárodní organizaci práce. — V uzávěru zprávy ředitel Albert Thomas zdůrazňuje ratifikační dílo Ústavu, vedené v duchu mírových smluv, dílo, které jediné pomůže zlepšiti pracovní a životní podmínky veškerého dělnictva. Žourek.

Český Časopis Historický roč. XXXIII. 1928. 1. sešit. Karel Stloukal pojednává o počátcích papežské nunciatury v Praze ve stol. 16. Velmi zajímavou jest obsáhlá studie Karla Kazbundy o českém hnutí roku 1848. Kazbunda zvláště zdůrazňuje, hlavně na rozdíl od starších historiků, že k revolučnímu výbuchu v Čechách přispěla velmi značně špatná hospodářská situace dělnictva a drobného živnostnictva, která byla zaviněna z části i přemrštěně fiskalistickou hospodářskou politikou vlády Metternichovy. Z ostatního obsahu jest se zmíniti o Šimákově pojednání o posledních historických monografiích českých měst. R. W.

Zprávy vojenského archivu a musea RČS. — Praha. — Již roku 1926 počal Vojenský archiv a museum vydávati pravidelně vždy jeden nebo dva svazky publikací jednak o své činnosti, jednak zpracování svého vlastního materiálu. Tak roku 1926 vyšel jeden svazek (str. 124), roku následujícího svazky dva (str. 139). Všechny svazky jsou doprovozeny výbornými přílohami, z nichž větší část jsou mapy velmi dobře kreslené Vojenským zeměpisným ústavem v Praze.

Jako vojenství po nejedné stránce se stýká s právem, je zcela přirozeno, že podobně i v těchto publikacích se setkáme s mnoha příspěvky, jež vzbudí zájem právníkův. Neboť Vojenský archiv sleduje — a je mu v jeho bohatém materiálu dána k tomu jedinečná příležitost — politické dějiny, a to jak staré, tak i t. zv. současné. Ze starých sluší uvést především velmi zajímavou a podrobnou studii Lierovou (ve sv. I. 1926) o zaopatřování vojenských osob v úřadech městské správy v Čechách za císaře Josefa II., která líčí zajímavý pokus z byrokratismu josefského dosazovat na místa v magistrátech vysloužilé vojiny a sice hlavně z důvodů fiskálních, aby se ulehčilo státu břemeno penzí vojáků, o něž se musila taktó starati obec sama. Podobně dobou skoro bych řekl jubilejní, rokem 1848, se zabývá práce Meisetschlagerova o Janu Sekavcovi, básníku revoluce tohoto roku, kdež také uveřejněna jest řada básní, jež tvoří velmi cenné příspěvky pro poznání tehdejší doby (vyšlo ve sv. II. 1927). Konečně z této starší doby jest připomenouti i Swieteczského souhrn některých výsledkův badatelských z vojenských dějin staré Prahy (sv. IV.), kde se podává několik příspěvkův k právní historii městské, jako pokud jde o hrazení, o rozvržení vojenských formací, o trestním právu vojenském a pod.

Do druhé skupiny náležejí práce, jak bylo řečeno, o historii současné. Je to vskutku velice záslužná činnost vojenského archivu, jestliže podporuje sledování zejména naší osvobozenké historie. Tak sluší vzpomenouti práce Klofandovy o boji o Tisovec (sv. I.), Pospíšilovy o dobytí Banské Štiavnice, Hronské Breznice a Zvolena, Rudolfovy o boji o Rožnavu (sv. II. a III.), Kubalovu o operacích na Podkarpatsku, na boje r. 1919 (sv. IV.), tedy vesměs studii detailně se zabývajících našimi boji osvobozenkými. Kromě toho do historie Světové války patří i neméně cenná studie Martinкова o vojenské a civilní správě v prvých letech Světové války a jejich rozporech v českých zemích a Wolfova o vojenském zhroutilí Německa ve světle německé oficiální kritiky. Třebas nelze zde ani zdaleka podávati výpočtu a podrobných referátů jednotlivých prací, musí zde býti konstatováno, že vojenský archiv důstojně reprezentuje svou činnost a jest si přáti, aby se tak dalo i příště. Bude to ku prospěchu nejen jemu samotnému, nýbrž i právní historii naší. Ča.

Dr. Antonín Glos, Ze starých i nových zápisů soudních a jiné črty kriminalistické. — Díl I. Opava 1927. Okres. osvětový sbor, str. 138 in 8°. — Autor měl, jak prozrazuje v předmluvě, trochu nezvykle novinářsky stilisované, dobrý úmysl shrnout svoje dosavadní roztroušené práce v jedinou sbírku. Vskutku je dobře, že leckteré studie jeho

se takto zachraňují před zapomenutím, ačkoliv právě tímto souhrnem vzniká sbírka dosti nesourodá. Pokud jde o referenta, cenil by nejvíce Glosový práce ony, jež se dotýkají přímo kriminalistiky na Ostravsku a na Valašsku, níže by již stávil práce historické a naposled by řadil články referentské (o literatuře) a ryze žurnalistické. Práce první, by šlo leckdy o články data staršího, často předválečného, mají svůj pravý význam bezprostřednosti autora, jež s látkou měl přímý styk. Připomínám zejména články o kriminalitě na Ostravsku, Valašsku a Opavsku nebo vylíčení holešovských protizidovských bouří. Články historickoprávní jsou pracemi nadšeného amatéra (v dobrém ovšem smyslu!), čímž je dáno i určité nebezpečí, s nímž se při takovém druhu prací setkáváme, protože nelze požadovati od nehistorika kritického postoje (srov. na př. Otrávil děkan Dambrowski J. Philipon čtyři biskupy země morav.?), při čemž však sluší vyzdvihnouti skutečné hodnoty, jež autor poskytuje speciálním studiem místních archivů. Konečně o třetím druhu článků bych řekl, že kazí dobrý souzvuk článků ostatních (na př. Z bibliografie a p.), jednak pro neúplnost zpracované látky a hlavně že nezapadají do rámce a stylu ostatních článků. Nevadilo by je při příštím svazku buď vůbec vypustit, neb aspoň je zařadit v samostatný oddíl. Avšak to nijak podstatně neškodí celkovému rázu sbírky, zejména jejímu určení osvětovému a popularizačnímu otázek velmi těžkých a spletitých. Sluší tu vyzdvihnouti i zásluhu Osvětového sboru opavského, že podjal se tohoto úkolu vydat sbírku a doporučoval bych vřele následovat jeho příkladu, jako vůbec věnovat Glosově práci pozornost.

Ča.

Dr. Václav Vojtíšek, Znak hlav. města Prahy. — Praha, 1928, nákl. důchodů obce, str. 12 s příl. in 4°. Na základě ustanovení zákona 252/20 bylo nutno změnit v našich zemích řadu znaků, které upomínaly na zaniklý rakouský režim a tak se stalo i se znaki hlavního města, Prahy, kdež bylo třeba zároveň upravit znak podle změněných poměrů tím, že nový znak měl odpovídati nově vytvořenému velkoměstu, Velké Praze. Je přirozeno, že byla práce provedena velmi detailně a velmi opatrně a výsledky její i jukší její zdůvodnění podává právě uvedená publikace. Poskytuje nám tedy jakýsi výhled nejen do zákulisí a příprav jednání, v němž se spojují otázky správní s řešením otázek ryze teoretických jako v tomto případě, s problémy heraldickými, nýbrž i leccos, čeho lze v podobných příležitostech použítí v obecní správě i jinde, nemluvě ani o vlastním významu teoreticko-historickém. Pouze trochu bylo by možno si přát, aby nezapadly úplně návrhy, které třebaš nedošly uskutečnění, přece byly velmi zajímavé a o nichž se publikace nezmiňuje, snad právě proto, že chce býti spíše výkladem k znaku nynějšímu, než souhrnem jednání přípravných. Jako všech takovýchto publikací, pojednávajících o detailních oborech naší správy obecní, měli by si naši právníci všimati, poněvadž skoro denně se s nimi setkávají, tak jest možno doporučiti jimi tuto Vojtíškovu práci.

Ča.

E. Srb-Dr. Klapka: Sborník obecní samosprávy. Nákl. Jana Svátka, Praha 1928, 8°, stran 240, cena 10 Kč. — Jest v povaze samosprávy, že vyžaduje daleko více populárních edicí zákonných, jakož i komentářů nových zákonů, než jiné obory právního života. Nelze totiž zapomínati, že laičtí členové samosprávných sborů těžko by mohli čerpati nových znalostí z pouhých zákonných textů. Proto také v oboru samosprávy vyskytuje se nejvíce populárních výkladů a edicí, ač ovšem i zde dobrých děl není přebytek. Sběrka Srbova a Klapkova jest takovým dobrým dílem, které seznamuje obecní funkcionáře a občany s jednotlivými kapitolami života v obci, nečiníc nároku na přesnou systematiku ani jednotný postup. Že značný zřetel jest věnován zejména posledním zákonům, dotýkajícím se samosprávy, tedy vláště správní a finanční reformě, jest již v povaze věci. Vedle Flögelova komentáře ob. zřízení a Kaňkovy příručky, jakož i vedle sborníčku »O obci«, vydaného tiskovým odborem strany Čs. N. D., máme tu co činiti s dalším prospěšným podnikem v oboru obecní samosprávy.

—jkt—

Parlament, revue pro státovědu, sociologii a hospodářskou politiku vychází ve svém VII. ročníku v nové úpravě a nové redakce doc. dra V. Verunáče. Převahu mají čistě revuální články (Procházka, O sto-procentních odbornících, Kolowrat-Krakovský, Sociální podnikání a účast na zisku, A. Fuchs, Autorita zaměstnavatelů atd.) nebo obecně aktuální (Hácha, Kallab, Hotowetz, Hexner, Kalbáč, Vondruška atd.), je zde několik odborných článků finančních (Karvaš, Škodný) a z oboru hospodářské historie (Maršan). Pro právníka je nejzajímavější Sociologická hlídka, řízená prof. Foustkou. Jsou v ní zastoupeny nové směry sociologické, které k nám přišly hlavně z Německa (Max Weber, Schmitt, Eckhardt). Jedná se o pozoruhodnou revisi celé metody sociologické, která má být zbavena teologických prvků, vnesených ještě samým Comtem; s tím souvisí vymýcení všech pojmů v podstatě teologických, vzniklých hlavně metafyzickým uazíráním na stát (na př. »duch« neb »mysl« dějin, »třídy« společenské atd.). Ovšem, jedná se ještě o málo propracované teorie, které ještě nedokázaly své právo na existenci, jejichž hlasatelé hodně tápají při hledání, jak je umístit v systému věd (trídění věd dle předmětu). S neporozuměním se dívají zejména na vědu právní, kterou pokládají patrně za určité odvětví sociologie, nebo za vědu, které by asi metoda sociologická nejvíce prospěla; nechápou, že je rozdíl mezi právnickým poznáváním norem a sociologickým jejich pochopením. Obsah sešitu je doplněn recensem, přehledy a rozsudky nejvyšších stolic. — Cena 15 Kč za číslo je nepřiměřeně vysoká. K. Čakrt.

Viktor Korošec: *Die Erbenhaftung nach römischem Recht (I. Das Zivil — und Amtsrecht)* (Leipziger rechtswissenschaftliche Studien, Heft 29, 1927, str. 127). — Autor, soukromý docent římského práva na universitě v Lublani, si obral za předmět své studie problém ručení dědicova za dluhy zůstavitelovy, t. j. problém přechodu dluhů se zůstavitelem na dědice (pro právo římské jest problém totožný s děditelností *actiones*). Z řešení svého vylučuje autor pohledávky pozůstalosti a dluhy výměnečné.

Z dosavadních názorů, jež přijímají ručení dědicova za dluhy zůstavitelovy, není autorovi žádný přijatelný a vesměs je odmítá: teorii o sukcesi v osobnost zůstavitelovu (Mitteis), konstrukci Bonfanteho a Scialojovu (podle ní *hereditas* znamená přechod rodinné moci zůstavitelovy, a s ní přecházejí i dluhy), Lenelovu, dospěší sice již k pojmu *hereditas* jako souhrnu jen hmotných součástí pozůstalosti, avšak setrvávají na ručení dědicova za dluhy zůstavitelovy, byť i omezeném, a *Siberovu*, vyvozující ručení dědicova analogií z krevní msty z práva rodinného.

Korošec nalézá samostatné řešení problému. Podle něho dluhy zůstavitelovy v starém právu civilním nepřecházely na dědice a zanikaly smrtí zůstavitelovou. Děditelnost dluhů byla poznenáhlu uznávána vlivem pravovědy a působením magistrátským a odtud se stala i zásadou práva civilního.

Pro důkaz svého řešení vychází autor z rázu římské obligace civilní, jež jsouc výhradně osobní a příkré individualisována, vázala pouze zúčastněné osoby a nemohla se dotýkati suverenní osobnosti jiných jednotlivců. Tato zásada prolíná se celým právem římským; proto se nemohlo v něm rozvinouti zastoupení, odtud jeho odpor ke smlouvám ve prospěch třetího. Římská exekuce má ráz personální (různé *missiones in bona, in rem* jsou teprve prostředky praetorské). Autor sleduje neděditelnost obligací na různých obligacích civilních (*sponsi, fidepromisi, stipulaci*). Nejnázorněji se ukazuje vývoj na stipulaci, jež jsouc původně neděditelná, dospívá přes *mentio nem heredis* k zásadní děditelnosti i bez této klausule. Vývoj se zakončuje teprve u *Justiniana*. (C. 8, 37, 13 a 15.) Dalším důkazem jest autorovi starý ráz obligací, jež mají vesměs charakter poenální. Jako *actiones poenales ex maleficio* nepřecházely passivně na dědice ani v době klasické, tak chyběla děditelnost původně všem. Nepřímé svědectví shledává autor v *actio familiae erciscundae, kapitisdeminuci* a *manci-*

pačním testamentu. Všechna tato právní jednání civilní operují pojmem dědictví jako hmotného souhrnu majetkového, z něhož jsou dluhy a pohledávky vyloučeny.

Dotýká se mimochodem otázky děditelnosti pohledávek (pro nedělitelnost mu svědčí *actio furti*, *actio fiduciae* a *ad stipulatio*), zabývá se autor podrobně ručením mrtvolý za dluhy, jež mohlo působiti na dědice, aby převzal dluhy, pouze morálně; v souvislosti s ním probírá *hereditas sacrum*, ježž vývoj vyjadřují oba pontifikální dekrety o *successi* v *sacra*.

Reforma nasazuje po druhé válce punské, jednak pod vlivem práv cizích (řeckého), jednak vlivem změněných poměrů hospodářských. Z civilního práva pomáhaly uznání děditelnosti dluhů *mentio heredis*, ze sakrálního ručení mrtvolý, z praetorských *edictum successorium* a hlavně *venditio bonorum*, do ediktu uvedená P. Rutiliem Rufem r. 118 před Kr. Jak technicky byla reforma provedena, nelze ze skromných pramenů bezpečně zjistiti. Nestalo se tak cestou nového zákona z vrozeného odporu Římanů proti formální novelisaci práva civilního. Podle Korošce pravděpodobně praetor za vlivu právníků slíbil věřitelům konkurs pozůstalosti pro případ, že by dědic nepřevzal defese žaloby za zemřelého. Z tohoto jádra vyvinula se děditelnost *actiones*, u každé ovšem zvláště a v jiné době, nikoliv najednou.

Historicko-právní výklad doplňuje autor líčením hospodářských poměrů. Jejich vývoj od soběstačného hospodářství domácnostního s převahující naturalní směnou a s primitivními nepočesnými právními jednáními obligacními, k hospodářství obchodovému s peněžní měnou a přerozmanitými jednáními úvěrovými přetvořil funkci staré obligace vysloveně osobní v majetkovou a byl právní změně podkladem.

Práce Korošcova poutá nejenom svým původním řešením problému, jež osvětluje i s hlediska srovnávacího, nýbrž i tímto spojením výkladu hospodářského vývoje s výkladem o vývoji právním. Za hodné zvláštní zmínky bych pokládal výklad autorův, jak se dostala do některých právních pravidel zmínka o jich původu ze zákona XII tabulí, ač jich rozbor dokazuje vznik pozdější, na pravidle: *Nomina ipsa jure divisa sunt ex lege XII tabularum*. Jeho pravdivost by řešením Korošcovým úplně otrásla. Methody interpolační nemohl autor ovšem ve své práci využiti, protože zásada děditelnosti dluhů zdomácněla již před dobou klasickou a kompilatoři na ni neměli co měniti. I je autor odkázán hlavně na Gaia a prameny neprávnícké.

Dr. Budil.

Dr. Josef Kliment, *Glejtý v českém státě*. — Praha. 1928. Práce ze sem. čes. práva sv. 12. vydal prof. Kapras, Str. 58 in-8. — JUC. Václav Vaněček, *Studie o imunitě duchovních statků v Čechách do polovice 14. stol.* (Pokus o věcný rozbor imunitních textů.) Vyd. tamtéž sv. 13. str. 99 in-8. — Bezprostředně za sebou vyšly dvě práce historicko-právní od mladých autorů. Vlastně oba autoři jsou známi již z jiných prací. Kliment z oboru správně-právního, Vaněček pak svou studií »Sedláci-dědici« a o plenu »Naše právo a stát«. Je možno říci celkově předem, že linie obou je stále stoupající. Klimentova práce je vlastně první v historii. Zde se s autorem poprvé setkáváme na tomto poli a musíme také k tomu přihlížet, a to zejména také proto, že oba autoři nevzali si ke zpracování téma snadně. Je to další společný rys. obou prací, který mne vede k referátu společnému. Oba skutečně velmi pečlivě sebrali si prameny (literatury je o těchto tématech velmi málo), roztrídili ji podle systematiky své vlastní, kterou snažili se dosti dovedně a bez velkých úchylek, jež ostatně mohou býti diskutabilní, upnout k látce samotné. Vaněček více než Kliment klade důraz na genesi institutu. Porovnání Klimentovy práce také vystupuje dosti zřejmě srovnáním současně vycházející a zcela samostatně pracované práce, resp. přednášky Klinebergrovoy (v Právniku 15. září a 15. října), který také předeslal své studii o glejtý, bezpečném původu, úvod historický. Klineberger pracoval tento úvod jen se stanoviska platného práva a podařil se mu tento vývoj dobře. Kliment, patrně se obáváje, aby ne-

porušil systematiky a tím přehlednosti, zařadil líčení vývoje pod jednotlivé tituly a tak geneze značně v jeho práci zaniká. Jinak je však plně přijmouti jeho líšení na glejty před mocí a před právem, jež je vlastně jediné juristické, kdežto rozlišení glejtů podle osob vydávajících je spíše mocenské, politické. Závěr Klimentův, že glejty není institucí jednotnou co do obsahu a že jde tu o formu, je také zcela správný. Také účel glejtů, že jím byly nahrazovány nedostatky v právním postavení jednotlivců aneb privilegované postavení jednotlivce před právem, je správně vystižen. Doporučoval bych, aby autor, když již má sebrán veliký materiál o glejtech, vrátil se k této otázce s hlediska právní diplomatiky. Tuším, že by v tomto směru se mu podařilo objeviti řadu nových věcí tím spíše, že má touto studií dán už základ.

Vaněček, jak sama látka to podává, více klade důraz na právní diplomatiku. Ale i při tomto tématu bych byl předeslal samostatnou kapitolu o vývoji a pak v jakýchsi průsečích posoudil význam imunit v právním řádu jednotné doby. Takto zas rozdělen je vývoj právní stránky pod jednotlivé odstavce a tak vlastně uniká geneze. (Mimoходом řečeno, nejsem přítelem pojímání opisů textů do vlastního výkladu; ruší se tím spád celého líčení. Patrně k tomu autora svedl vzor některých prací německých.) Pokud jde o systematiku autorovy práce, nelze říci, že by byla vedena s jednotného stanoviska, ale sám velmi pestrý obsah imunit vnučuje i pestrý systém. Jest však i v této záplavě ustanovení vzdáti pochvalu autorovi, že dovedl tak rozsáhlou látku zvládnout. Bylo by dobře ovšem v leccčems studií doplnit. Tak myslím zvláště na zásady, podle nichž imunity byly udělovány, dále komu se dostávaly aneb spíše řečeno, zmínky roztroušené po jednotlivých kapitolách sloučit v samostatný výklad. Pochybuji, že by autor, když jednou si dovedl sebrati materiál, nepokusil se záhy o další práce na tomto poli.

Nemělo by významu probíratí podrobně obsah obou prací. Referát vždy by zůstal kusý a dojem čtenářův by byl vždy neúplný, zvláště když jde o řadu problémů detailních. Doporučuji obě studie k bedlivé pozornosti, třebaš bych měl leckde námítky proti pojetí a proti výkladu. Ale nelze upřítí poctivost práce a dobrou snahu i pevnou vůli dospěti k přesnému pojetí, což vždy hodnotí studie takověto více, než kdož ví jaký objev dosud neznámého. Dr. František Čáda.

Dr. Greg. Krek—Dr. Milan Škrli, Die österreichischen Zivilprozessgesetze im Königreich der Serben, Kroaten und Slowen. Vídeň 1928, Manz str. 224. — Kniha ta je zvl. otiskem III. dodatku ke 4. vydání Neumannova komentáře k civ. řádu soud. Podtitul: Fassung und Anwendung in ihrem Geltungsgebiete Dalmatien und Slowenien vystihuje účel díla. Autorům šlo o to, aby jugoslávským právníkům dali do ruky spolehlivého vůdce ve spleti nových předpisů vztahujících se na civil. řízení, jednak aby ukázali cizím právníkům, jakým změnám podleh bývalý rak. c. ř. s. v království SHS. Za podklad práce vzat byl text jur. normy a civ. řádu soud. z doby při převratu a jej autoři doplnili a komentovali předpisy po té v SHS. vydanými. Zatím co správa je sjednocena a srbské vojenské zákony platí pro celé státní území, čeká soukromé právo na sjednocení. V SHS. je šest oblastí s různým právem mater. a formálním. Je tu pět nejvyšších soudů (Záhřeb, Bělehrad, Sarajevo, Podgorice, Nový Sad). Soudům agendy ještě přibýlo příkázáním na př. účasti na volebním řízení. — V novém státě bylo nutno některá slova v zákoně nově vykládati. Vzpomeňme tu jen otázku, co jest rozuměti tuzemskem, jež dle názoru autorů nelze řešiti než vždy dle okolností konkrétního případu. Interprovinční právo procesní je ožehavým problémem, který zákon dosud neupravil a o němž je malá literatura (Lapajne). První kongres jugosl. právníků v Záhřebě v r. 1924 zabýval se neméně aktuální otázkou interprovinční právní pomoci a navrhl osnovu zákona. Rozpory šly tak daleko, že nejvyšší soud v Podgorici se postavil na stanovisko, že při dožádání z území jiného práva jest se řídit dle zásad o dožádání z ciziny. — Rak. civilní řád

soudní platí nyní v oblastech Lublaně, Mariboru, Splitu a Dubrovníku. Tato území mají svůj nejvyšší soud v t. zv. oddělení B septemvirální tabule v Záhřebě, ustaveném od 20. ledna 1920. S růzností právních oblastí souvisí, že v SHS. je nyní šest správních soudů, při čemž státní rada v Bělehradě je jim jako nejvyšší správní soud nadřizena, řešíc též kompetenční konflikty mezi správními úřady. — Komentář doplněný pouze literaturou jihoslovanskou a rozhodnutími odd. B. septemvirální tabule byla práce obtížná a nevděčná. Právem si autoři stěžují na nedostatky při publikaci právních předpisů, které museli často sledovati přímo v ministerstvech a v různých sbírkách. Najdeme tu nadhozeny nejnovější otázky (tak na př. u § 325, 368 c. ř. s. otázku krevní zkoušky v paternit. sporu) a vzhledem k živému styku našeho státu s král. SHS. bude kniha uvítána i našimi praktiky, kteří v ni ihned naleznou vše, co potřebují. Ský.

Vespasien Pella: Vers l'unification du Droit Pénal par la création d'un institut international auprès de la Société des Nations, 1928. Librairie du Recueil Sirey, Paříž. 80. Stran 24. Cena 5 frs. — Autor — profesor trestního práva na universitě v Jassech a delegát Rumunska ve Společnosti národů, jeden ze spoluzakladatelů Mezinárodního sdružení trestního práva — podává návrh na zřízení Mezinárodního ústavu pro sjednocení trestního práva a podpírá jej zřetelným nástinem vývoje unifikací myšlenky, jasně vynikající mezi složitými tendencemi dnešního práva trestního. Věcná tato přednáška (konaná 16. ledna 1928 na právnické fakultě pařížské) vyšla z pera vynikajícího odborníka a proponenta Ústavu a ukazuje zajímavým způsobem, jak ze solidárního citění lidstva, které Pella na několika místech podtrhuje, rodí se značná nová instituce mezinárodní, která vedle Ústavu pro duševní spolupráci v Paříži a vedle projektovaného Ústavu pro sjednocení soukromého práva v Římě má pomáhat odstraňovati násilí a násilnou chamtivost, které, jak sám autor podotýká, jsou příčinou zločinnosti jak u jednotlivců, tak u celých států. J. Žourek.

Projet de cadre de nomenclatur douanière et Projet de classification avec Notes explicatives. Genève 1928. Société des Nations. 80. Stran 117. Cena neuvedena. — Přehledný tento Návrh rámce celního názvosloví a klasifikace vyšel z podnětu mezinárodní konference práce roku 1927. — Všechno zboží rozvrženo je dle logického pořadí ve dvacet oddílů. Na prvním místě jsou hlavní produkty živočišné, rostlinné a nerostné, pak následují průmyslová odvětví zpracovávající nejdůležitější suroviny přírodní a produkty živočišné a konečně na třetím místě pojednává se o těch odvětvích průmyslu, které kombinují nebo zpracovávají výrobky předešlé k novým účelům. — Hledání usnadněno je zavedením pododdílů, jichž je v celém návrhu 94. Připojené »Vysvětlivky« odůvodňují, proč určité druhy zboží nebyly do Návrhu pojaty. — Je ovšem přirozeno, jak v předmluvě se zvláště zdůrazňuje, že Návrh je pouze prací předběžnou, neboť každý jistě, a ekonomická komise sama nejvíce, je si vědoma obtíží, spojených s porízením celní klasifikace, vyhovující všem státům. Proto Návrh byl vydán tiskem, aby kompetentní místa měla možnost jej ocenit a eventuálními kritickými a dobrozdánými pomoci vytvořití podrobný, směrodatný návrh, o jehož přijetí a doporučení by se pak mohlo uvažovat. Jistě přijetí návrhu v definitivní úpravě bylo by dalším velkým krokem mezinárodního sblížení na poli hospodářském, ježto by bylo usnadněno uzavírání obchodních smluv a zmenšen okruh možných sporů. Žourek.

René Worms: Úvod do studia lidské společnosti. Sociologické knihovny, menší řady svazek V., nákladem »Orbis«, akc. společnosti v Praze XII.-Vinohradech, 1928, 80, stran 144, cena Kč 18.—. — Kniha opatřena jest předmlouvou univers. profesora Dra. Břetislava Foustky, kde se praví, že česká literatura není bohatá na překlady cizích spisů sociologických. A přece zvláště dnes jeví se naléhavá potřeba poskytnouti obecnstvu poučení o bohaté literatuře sociologické, zvláště z dob

posledních. Sociologická knihovna, vydávaná Masarykovou sociologickou společností, snaží se odpomoci těmto nedostatkům a bude proto vedle původních prací vydávat i překlady také vybrané práce cizí. Při tom je ovšem třeba, aby každý takový překlad obsahoval poučení o životě a díle autorově a aby celá jeho vědecká činnost byla zasazena v rámci celkové tvorby sociologické. Proto i k tomuto překladu je v doslovu připojena studie Dra Zd. Ulbricha o významu René Wormse v sociologické tvorbě.

Knihla rozdělena je na tři části: prvá zabývá se povahou sociologie, druhá jejím obsahem, třetí konečně jejím poměrem k jiným vědám.

Zabývá se rozbohem povahy sociologie, vyvozuje autor, že sociologie je vědou vrcholnou, že je nad částečnými vědami sociálními. Kdežto vědy sociální si rozdělují sociální svět, sociologie jej zase skládá v jednotu. Z oněch má každá svůj vlastní předmět, tato obhlíží všecky předměty s vyššího stanoviska. Jsou tedy jen ony vlastními vědami, sociologie jest jen jejich filosofií. Dle toho je sociologie filosofií částečných věd sociálních.

Látkou sociologie jsou vztahy mezi žijícími bytostmi, zvláště mezi lidmi. Snaha, vyjádřiti větu tuto přesněji vytvořila dva systémy: Gabriela Tarda a Emila Durkheima. Principem teorie Tarde-ovy je, že společnosti existují jen mezi bytostmi sobě podobnými; podobnost bytostí sdružených je zároveň základnou, prostředkem i cílem společného života, neboť tento předpokládá jistou podobnost počáteční, aby se mohla uskutečniti podobnost stále plnější; k tomu se dospěje zákonem napodobení. V pozdějších svých pracích rozeznává Tarde tři hlavní způsoby lidského konání. Opakování ve společnosti, toť napodobení, odpor — protinapodobení, přizpůsobení — z části zase druh napodobení. Shledáváme tedy napodobovací proces v základě všech tří způsobů jednání. Teorie Durkheimova neopírá se o tutěž základnu. Tarde zkoumal niternou podstatu sociálních vztahů, Durkheim zkoumá pouze jejich vnější ráz. Durkheim chce prostě naléztí rozlišovací znak, podle něhož bychom mohli z vnějšího poznati sociální jevy, rozeznávající je od jevů čistě individuálních. Tímto rozeznávajícím znakem je dle něho nátlak. Sociálním je ten zjev, který se uskutečňuje pod nátlakem společnosti. Tyto dvě teorie jsou velmi rozdílné: v jevu sociálním viděl Tarde svobodné přilnutí lidské bytosti k jejímu blízkému vzoru, Durkheim nátlak, vykonávaný skupinou na prvky, které ji tvoří. Podle obou autorů je možno rozlišovati v lidských jednáních prvky sociální a prvky individuální. Worms dodává, že v každém napodobení je něco individuálního, poněvadž nikdo nenapodobuje vzor věrně, napodobení se tedy prolíná s vynalézavostí. Naopak každý vynález zužitkovává materiálu předem daného, sleduje cestu, kterou šli již předchůdci, obsahuje tedy v sobě jistou část napodobení. Jinými slovy: každý čin, uložený společenskými pravidly, koná se způsobem, závislým na prostředcích, často i na nápadech a na náladách individua. Každý individuální výkon musí počítati se společenským pravidlem, jistě aspoň jako se svojí mezí. Takto je tu neustávající vzájemné pronikání obou prvků. Individuální nemůže býti stavěno v protiklad proti sociálnímu. Lze definovati, že sociálním je to, co předpokládá účast mnohých individuí. Účast není zde pouhým stykem, nýbrž zahrnuje v sobě společnou činnost, součinnost. Worms rozděluje sociologii na tři části: sociální anatomii, sociální fyziologii a sociální ontogéniku, čili na sociální statiku, dynamiku a kinetiku, chceme-li užiti výrazů, obvyklých v mechanice. Worms zabývá se dále rozbohem sociologické metody a přechází k pojednání o sociologických zákonech a o vztazích sociologie k jiným vědám.

Dr. Jindřich.